

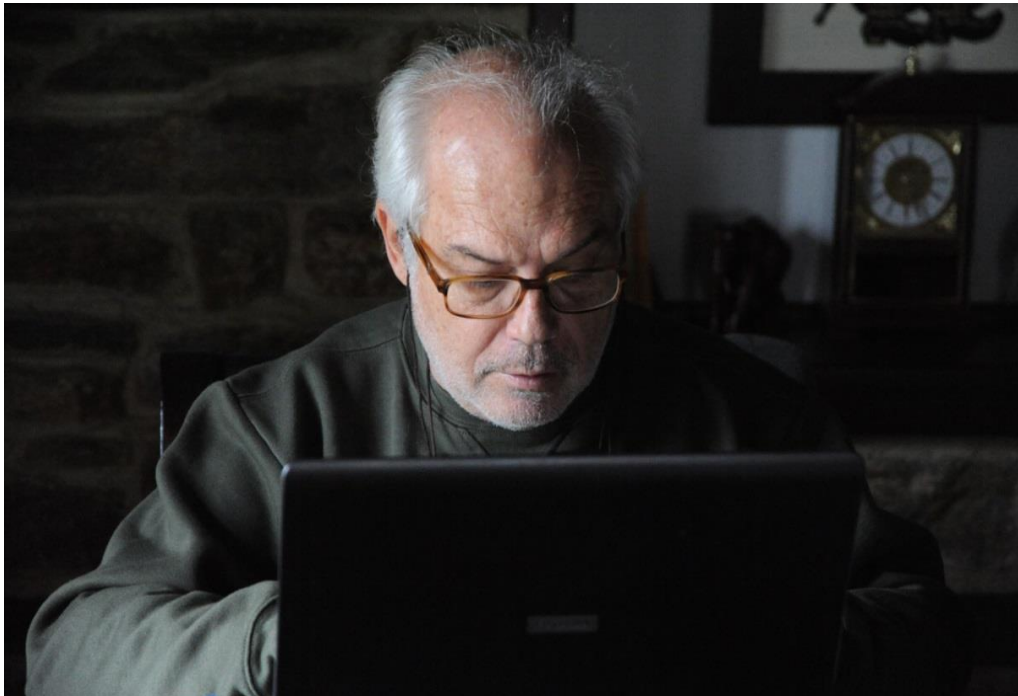
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ «ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ»

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

Μάνος Κοντολέων 40 χρόνια: Έψαχνα πάντα τις λέξεις

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τρίτη 27 Νοεμβρίου 2018
Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης», Κεντρικό Κτήριο Ε.Κ.Π.Α., Πανεπιστημίου 30

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Βίκυ Πάτσιου, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΔΡΩΜΕΝΩΝ

Τάκης Τζαμαργιάς, ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ, Ε.Ε.Π. Π.Τ.Δ.Ε / Ε.Κ.Π.Α.

Συμμετέχουν οι προπτυχιακές και μεταπτυχιακές φοιτήτριες (με αλφαβητική σειρά): Αγάπιου Μανώλια, Βασιλάκη Μαργαρίτα, Βασιλειάδου Ράνια, Βαφειάδου Ανθή, Γιαννάκη Ελίνα, Γιαννάκη Ρεβέκκα, Καρβουνιάρη Αναστασία, Κουτσά Ελένη, Μουστρή Αγάπη Παπαδάκου Ευφροσύνη

ΔΙΑΒΑΖΕΙ ο ηθοποιός Πατρίκιος Κωστής

ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Γιώργος Κουτρομάνος, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Π.Τ.Δ.Ε / Ε.Κ.Π.Α.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Χριστίνα Δράκου, Υπ. Δρ.

ΤΡΙΤΗ 27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2018

09:30-10:00 Προσέλευση και εγγραφή συνέδρων

10:00-10:30 Χαιρετισμοί

Ναπολέον Μαραβέγιας, Αναπληρωτής Πρύτανη Διοικητικών Υποθέσεων, Ε.Κ.Π.Α.

Θωμάς Μπαμπάλης, Κοσμήτορας της Σχολής Επιστημών της Αγωγής, Ε.Κ.Π.Α.

Βίκυ Πάτσιου, Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Ε.Κ.Π.Α.

Γιώργος Χουλιάρης, Πρόεδρος της Εταιρείας Συγγραφέων

Βασιλική Νίκα, Πρόεδρος του Κύκλου του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πρόεδρος: Θωμάς Μπαμπάλης

10:30-10:50 Βίκυ Πάτσιου, «Μάνος Κοντολέων: Σταθμοί στη συγγραφική του πορεία»

10:50-11:10 Τζίνα Καλογήρου, «Πολύτιμα δώρα: Ο Μάνος Κοντολέων στον μαγικό καθρέφτη του παραμυθιού»

11:10-11:30 Άντα Κατσίκη-Γκίβαλου, «"Εικόνα σου είμαι, κοινωνία, και σου μοιάζω": Η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα στα εφηβικά μυθιστορήματα του Μάνου Κοντολέων»

11:30-11:50 Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, «Ο "Άλλος" σε βιβλία του Μάνου Κοντολέων για παιδιά και εφήβους»

11:50-12:10 Δημοσθένης Δασκαλάκης, «Κρίση και παιδική ηλικία: το κοινωνιολογικό παράδειγμα στο έργο του Μάνου Κοντολέων»

12:10-12:30 Χάρης Μπαμπούνης - Γιούλα Κωνσταντοπούλου, «Χρόνος-μνήμη, πρόσληψη της ιστορίας και αφηγηματική λειτουργία: Μάνος Κοντολέων, *Ο χαρταετός της Σμύρνης*»

12:30-12:50 *Διάλειμμα και καφές*

ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πρόεδρος: Βίκυ Πάτσιου

12:50-13:10 Θανάσης Τριαρίδης, «Μάνος Κοντολέων: από τη δεδομένη κανονικότητα στη διεκδικούμενη ταυτότητα»

13:10-13:30 Βαγγέλης Ηλιόπουλος, «"Ο μικρός Μάνος κι η μαγική μπέρτα" ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μια πρώτη γνωριμία των παιδιών με το έργο του συγγραφέα Μάνου Κοντολέων, βασισμένο στα αυτογραφικά στοιχεία και στις αναπαραστάσεις της παιδικής ηλικίας στα κείμενά του για παιδιά σχολική ηλικίας»

13:30-13:50 Κωνσταντίνα Τσώλη - Θωμάς Μπαμπάλης, «Προτάσεις δημιουργικής αξιοποίησης του ανθολογίου: ένα παράδειγμα εφαρμογής στο κείμενο "Αποκριάτικη Ιστορία" του Μάνου Κοντολέων»

13:50-14:10 Αλεξάνδρα Ζερβού, «Οι κλασικοί και ο Μάνος Κοντολέων: Αναγνώσεις, Αναδιηγήσεις, Αναμετρήσεις»

14:10-14:30 Διαμάντη Αναγνωστοπούλου, «*Αμαρτωλή πόλη* ή *Αμαρτωλή πολιτεία*: η αποτύπωση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στο εφηβικό μυθιστόρημα του Κοντολέων»

14:30-14:50 Μένη Κανατσούλη, «Αναζητώντας τα όρια του σώματος στην *Ιστορία εννούχου* του Μάνου Κοντολέων»

14:50-15:20 *Διάλειμμα και γεύμα*

ΤΡΙΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Πρόεδρος: Τζίνα Καλογήρου

15:20-15:40 Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης, «Ο Ανίσχυρος Άγγελος του Μάνου Κοντολέων: Ρεαλιστικό-κοινωνικό μυθιστόρημα εφηβείας, μυθιστόρημα ντοκουμέντο ή μια μπαχτινική ανάγνωση της επικαιρότητας;»

15:40-16:00 Ανδρέας Καρακίτσιος, «Αναγνώσεις ετερότητας στο έργο του Μάνου Κοντολέων»

16:00-16:20 Μαίρη Δημάκη-Ζώρα, «Ταυτότητα και θεατρικός ρόλος στο έργο του Μάνου Κοντολέων *Μάσκα στο Φεγγάρι*. Η ανάδυση της προσωπικότητας μέσα από το προσωπείο»

16:20-16:40 Γιάννης Παπαδάτος, «Ο μαγικός ρεαλισμός σε έργα του Μάνου Κοντολέων»

16:40-17:00 Ελπινίκη Νικολουδάκη-Σουρή, «Ο μονόλογος της *Κασσάνδρας στη Μαύρη Άμμο*: συνέπεια και αποκλίσεις από τον μύθο του λογοτεχνικού προσώπου»

17:00-17:20 Τασούλα Τσιλιμένη, «Συνομιλώντας με τους κλασικούς: Η περίπτωση του Μάνου Κοντολέων (*Το βιβλίο της ζωής του Μεγάλου Γαργαντούα όταν ακόμα ήταν παιδί και νέος άντρας*)

17:20-17:40 Χρύσα Κουράκη, «Η Κασσάνδρα στην *Αμαρτωλή πόλη*: η αναζήτηση δυο ηρωίδων και της πορείας εξέλιξης-ενηλικίωσής τους»

17:40 Μάνος Κοντολέων Έψαχνα πάντα τις λέξεις

Ερωτήσεις-συζήτηση

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

Βίκυ Πάτσιου

Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α.

«Μάνος Κοντολέων: Σταθμοί στη συγγραφική του πορεία»

Ο Μάνος Κοντολέων είναι ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες συγγραφείς της σύγχρονης νεοελληνικής λογοτεχνίας. Μέσα από την αδιάλειπτη συνομιλία του με όλα τα είδη του πεζού λόγου (μυθιστόρημα, νουβέλα, διήγημα, παραμύθι, δοκίμιο) κατόρθωσε να αποτυπώσει την εικόνα της μεταπολεμικής κοινωνίας, τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα, την παιδική ηλικία, την αναζήτηση της ταυτότητας, το ρόλο της μνήμης, την πορεία του ατόμου προς την αυτογνωσία.

Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας –μη αποδεχόμενος τα όρια και τους περιορισμούς που είχαν επιβληθεί σε έργα της παιδικής και νεανικής λογοτεχνίας και αρνούμενος να αυτολογοκριθεί– επιτυγχάνει μέσα από το παραμύθι *Ο Φωκίων δεν ήταν ελάφι* να φέρει το ανήλικο αναγνωστικό κοινό σε επαφή με έναν κόσμο φανταστικό, όπου διακυβεύονται θεμελιώδεις αξίες (δικαιοσύνη, ελευθερία) και συνειρμικά να παραπέμψει τον αναγνώστη σε αντίξοες πολιτικές καταστάσεις της σύγχρονης νεοελληνικής ιστορίας. Παράλληλα, η εν λόγω εισήγηση θα εστιάσει σε δύο συλλογές διηγημάτων (*Η μαγική μητέρα*, *Ερωτικές ιστορίες μιας παιδικής ηλικίας*) που συγκροτούν τη συγγραφική persona του Μάνου Κοντολέων και στα οποία διακρίνεται η αρμονική συνύπαρξη των μη ρεαλιστικών στοιχείων σε ένα ρεαλιστικό φόντο. Τέλος, θα επικεντρωθούμε στο αλληγορικό μυθιστόρημα *Η Κασσάνδρα στη Μαύρη Άμμο*, μέσα από το οποίο ο συγγραφέας χρησιμοποιώντας σύμβολα (μαύρη άμμος) και μυθικά πρόσωπα (Κασσάνδρα) σκιαγραφεί την τραγική πορεία του ανθρώπου –σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο– προς την πτώση, ενώ παράλληλα θέτει διαχρονικά υπαρξιακά ζητήματα όπως η ελευθερία επιλογής του ατόμου και το αίσθημα της ευθύνης.

Τζίνα Καλογήρου

Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας και της Διδακτικής της, Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α.

«*Πολύτιμα δώρα*: Ο Μάνος Κοντολέων στον μαγικό καθρέφτη του παραμυθιού»

Ο Μάνος Κοντολέων είναι ένας συγγραφέας που φημίζεται για τον ρεαλιστικό και, ενίοτε, τον ιδιαίτερα τολμηρό τρόπο με τον οποίο έχει αποδώσει το πολυσχιδές και γεμάτο εντάσεις πεδίο των κοινωνικών προβλημάτων, μέσα στο οποίο οι έφηβοι ήρωές του αντιμετωπίζουν ποικίλες προκλήσεις, βιώνοντας με γλυκόπικρο τρόπο αυτό που θα μπορούσαμε συλλήβδην να ονομάσουμε 'τέλος της αθωότητας', η απώλεια της οποίας σημαδεύει τους ίδιους ως ατομικές οντότητες, αλλά και την εποχή τους γενικότερα.

Όστος ως συγγραφέας παραμυθιών ο Μάνος Κοντολέων βυθίζεται στη σαγήνη, τη μαγεία και την πρωταρχική αθωότητα ενός άλλου κόσμου τον οποίο και δημιουργεί συνομιλώντας με την αρχέγονη παράδοση του παραμυθιού ως λογοτεχνικού είδους. Η έντονη τροπικότητα, η ποιητικότητα και ο λυρισμός, η αυτοεστίαση του λόγου, ο συμβολισμός, η αοριστία, η λεπταίσθητη μελαγχολία, κ.ά. χαρακτηρίζουν την ποιητική του συγγραφέα, καθώς πλάθει και αναπλάθει δημιουργικά τα παραμυθιακά μοτίβα, αντλώντας ελεύθερα υλικό από το παραμυθιακό αρχικείμενο. Τα ίδια χαρακτηριστικά ανιχνεύονται και στη συλλογή παραμυθιών /ψευδο-αιτιολογικών μύθων *Πολύτιμα δώρα* (2009) για την οποία θα γίνει λόγος στην εισήγηση.

Άντα Κατσίκη-Γκίβαλου

Ομότιμη Καθηγήτρια Ελληνικής Φιλολογίας, Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α.

«"Εικόνα σου είμαι, κοινωνία, και σου μοιάζω": Η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα στα εφηβικά μυθιστορήματα του Μάνου Κοντολέων»

Οι παθογένειες των σύγχρονων κοινωνιών, τα προβλήματά τους και η εξατομίκευση ή η οικουμενικοποίησή τους εγχαράσσονται με ρεαλισμό σε όλα σχεδόν τα εφηβικά μυθιστορήματα του Μάνου Κοντολέων. Τα προσωπικά αδιέξοδα, έρωτας-θάνατος, η οδυνηρή αντιμετώπιση του Άλλου, οι πόλεμοι και οι επιπτώσεις τους στη ζωή των νέων, η βία θεσμική και εξωθεσμική σε οικογενειακό και πολιτικό επίπεδο, στην Ελλάδα αλλά και αλλού στον κόσμο διαμορφώνουν μια δυστοπική πραγματικότητα, που συνιστά το πλαίσιο των αφηγήσεών του. Την πραγματικότητα αυτή αντιμετωπίζουν οι έφηβοι μυθοπλαστικοί του ήρωες, αγόρια και κορίτσια, με τόλμη, οργή, επαναστατικότητα, οδύνη και εντέλει ωριμότητα.

Διατρέχοντας τα εφηβικά, ρεαλιστικά, κοινωνικά και στην ουσία πολιτικά μυθιστορήματά του Μάνου Κοντολέων παρακολουθούμε την πορεία του κοινωνικού προβληματισμού του, τις τεχνικές ένταξής του στο μυθοπλαστικό του σύμπαν και τη συνομιλία του συγγραφέα, μέσα από την οπτική των έφηβων ηρώων, με την εκάστοτε κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική πραγματικότητα.

Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου

Συγγραφέας

«Ο "Άλλος" σε βιβλία του Μάνου Κοντολέων για παιδιά και εφήβους»

Διαπιστωμένο είναι πλέον ότι διανύουμε εποχή όχι μόνον οικονομικής αλλά και πολιτιστικής και κοινωνικής κρίσης. Ένα από τα εξαιρετικά δυσάρεστα παρεπόμενα είναι η αυξανόμενη καχυποψία, ή ακόμα και η εχθρότητα έναντι του «άλλου». Συχνά ο «άλλος» απαξιώνεται ποικιλοτρόπως από τους συνανθρώπους του, το ενδιαφέρον των οποίων στρέφεται ολοένα και περισσότερο αποκλειστικά στα του «εαυτού», με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη στάση τους ως πολιτών, αλλά και την ψυχική τους υγεία ως ατόμων. Ο Μάνος Κοντολέων, με τα διαχρονικής αξίας λογοτεχνικά του έργα, όπου ο «άλλος» αντιμετωπίζεται με ενσυναίσθηση, ανθρωπισμό και φιλαλληλία, παρέχει πολύτιμη πνευματική τροφή στους νεαρούς αναγνώστες, ικανή να λειτουργήσει ως αντίδοτο στη θλιβερή αυτή πραγματικότητα. Με αναφορές σε μερικά από τα πολυάριθμα βιβλία του, γραμμένα κυρίως για εφήβους ή παιδιά μικρά και μεγάλα, επισημαίνεται ενδεικτικά το εξαίρετο αυτό αντίδοτο.

Δημοσθένης Δασκαλάκης

Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α., τέως Κοσμήτορας της Σχολής Επιστημών Αγωγής

«Κρίση και παιδική ηλικία: το κοινωνιολογικό παράδειγμα στο έργο του Μάνου Κοντολέων»

Η μελέτη της σχέσης κοινωνίας-λογοτεχνίας έχει δύο όψεις: μπορεί να μελετηθεί αφενός ως επίδραση του κοινωνικού περιβάλλοντος στη λογοτεχνία και αφετέρου ως επίδραση της λογοτεχνίας στην κοινωνία. Τα βιβλία πρέπει να λειτουργούν ως ακοίμητες λαμπάδες της ανθρώπινης σοφίας, να προβάλλουν πανανθρώπινες αξίες, να καλλιεργούν τον σεβασμό στην ετερότητα, να προάγουν τη δημιουργία και να παρέχουν πνευματικά εφόδια στο σύγχρονο

άνθρωπο, ώστε να λειτουργεί με διαπολιτισμική συνείδηση μέσα σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Τα παραπάνω στοιχεία υπηρετεί στο έργο του ο Μάνος Κοντολέων, όπως στο μυθιστόρημά του *Μια ιστορία του Φιοντόρ*, στο οποίο ο συγγραφέας με κοινωνική ευαισθησία και διεισδυτική ματιά θίγει το ζήτημα της μετανάστευσης, του ξένου και της αποδοχής του «άλλου». Δεδομένου, μάλιστα, ότι αναδύονται «μοιραία» από το έργο του όψεις και αναπαραστάσεις της παιδικής και εφηβικής ηλικίας, ζητήματα ταυτότητας και ετερότητας, καθώς και σύγχρονοι κοινωνικοί προβληματισμοί, είναι προφανές ότι συντελείται μέσα από αυτό η ανάδειξη ενός κοινωνιολογικού παραδείγματος μελέτης της παιδικής ηλικίας, γεγονός το οποίο αναγορεύει τον συγγραφέα σε έναν καταξιωμένο καινοτόμο δημιουργό, που απαντά σε επίκαιρα ερωτήματα γράφοντας ανθρώπινα για τα δύσκολα της ζωής.

Χάρης Μπαμπούνης

Καθηγητής Ιστορίας του Ελληνικού Κράτους και των Θεσμών του, οι Ιστορικές Πηγές και η Μελέτη τους, Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α.

Γιούλα Κωνσταντοπούλου

Δρ. Ιστορίας

«Χρόνος-μνήμη, πρόσληψη της ιστορίας και αφηγηματική λειτουργία: Μάνος Κοντολέων, *Ο χαρταετός της Σμύρνης*»

Οι «αφηγηματικές εξιστορήσεις» συνήθως χρησιμοποιούνται σε αντιπαράθεση προς την «ανάλυση» και το «επιστημονικό δοκίμιο». Ωστόσο, μπορούν να αποτελέσουν συμπληρωματικούς τρόπους έκφρασης του παρελθόντος, όντας ισοδύναμες και κινούμενες πέρα από μια αυστηρή γεγονοτική διαδοχή ή γλωσσικό περιορισμό του ιστορικού νοήματος. Η αφήγηση σε διαφορετικούς χρόνους αποκαλύπτει περισσότερες διαστάσεις της ανθρώπινης δράσης, υπερβαίνοντας την καθημερινότητα και μας παρακινεί να σκεφτούμε το παρελθόν και πώς αυτό το παρελθόν βιώθηκε.

Με το σκεπτικό αυτό στρέψαμε την προσοχή μας στο έργο του Μάνου Κοντολέων *Ο χαρταετός της Σμύρνης* (εκδ. «Άγκυρα», Αθήνα, 2009). Ένα τυχαίο γεγονός δίνει την αφορμή της εισβολής του παρελθόντος στο παρόν. Η θέαση ενός ζωγραφικού πίνακα με ένα χαρταετό (τσερκένι) από τον ουρανό της Σμύρνης ανασύρει ευχάριστες αναμνήσεις από τις μέρες που η πόλη ευημερούσε και μνήμες επώδυνες που ακολούθησαν την καταστροφή της και τον ξεριζωμό. Λες και το νοητό νήμα του χαρταετού ακουμπάει το χρόνο και τις χρονικότητες.

Θανάσης Τριαρίδης

Συγγραφέας

«Μάνος Κοντολέων: από τη δεδομένη κανονικότητα στη διεκδικούμενη ταυτότητα»

Στην εισήγηση θα επιχειρηθεί μια συνολική προσέγγιση στο έργο του Μ. Κ. προσπερνώντας τον (εν πολλοίς προσχηματικό) διαχωρισμό "ενήλικη λογοτεχνία" - "παιδική/εφηβική λογοτεχνία". Θα περιγραφούν βασικοί άξονες της διασάλευσης της ταυτότητας σε κείμενα διαφορετικής φόρμας (μυθιστορήματα, διηγήματα, νουβέλες, παραμύθια) που απολήγουν ωστόσο σε ένα εντυπωσιακά επίμονο διακύβευμα: την ανθρώπινη αγωνία (τον ανθρώπινο σπαραγμό) να διεκδικηθεί μια προσωπική ταυτότητα πέρα από τις βιολογικές, τις οικογενειακές ή τις κοινωνικές κανονικότητες (ή και κόντρα σε αυτές). Οδηγός σε αυτή τη διασάλευση οι δύο αιγιματικές μαύρες τρύπες της συνείδησης: ο έρωτας και η τρομώδης παιδική ηλικία. Έτσι ένα εν πρώτοις χαοτικό έργο που απλώνεται σε περισσότερα από 60 βιβλία, σε όλα τα αφηγηματικά είδη και σε όλες τις "κατηγορίες" της λογοτεχνίας, μπορεί να διαβαστεί ως ένα απολύτως συμπαγές όσο και προσωπικό σύμπαν όπου οι άνθρωποι σπαράζονται στην προσπάθειά τους να σχηματίσουν οι ίδιοι το πρόσωπό τους.

Βαγγέλης Ηλιόπουλος

Συγγραφέας-Εκπαιδευτικός

«"Ο μικρός Μάνος κι η μαγική μπέρτα" ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μια πρώτη γνωριμία των παιδιών με το έργο του συγγραφέα Μάνου Κοντολέων, βασισμένο στα αυτογραφικά στοιχεία και στις αναπαραστάσεις της παιδικής ηλικίας στα κείμενά του για παιδιά σχολική ηλικίας»

Σε πολλά κείμενα του συγγραφέα συναντούμε αυτοβιογραφικά του στοιχεία που βοηθούν τον αναγνώστη να ταυτιστεί με τον λογοτεχνικό ήρωα, να αναγνωρίσει συναισθήματα που και εκείνος νιώθει και να προβάλλει τις δικές του κρυφές σκέψεις και επιθυμίες. Δίνοντας έμφαση στα σημεία αυτά στα τέλη της δεκαετίας του '90 σχεδιάσαμε με την Πόλυ Βασιλάκη ένα πρόγραμμα ώστε η τόσο προσωπική σχέση αναγνώστη - κειμένου να ενισχυθεί και να εμπλουτιστεί από τη σχέση μικρού αναγνώστη - συγγραφέα (όταν ήταν παιδί). Το πρόγραμμα ενισχύθηκε από συνάντηση με το

συγγραφέα και όπου δεν μπορούσε αυτό να πραγματοποιηθεί από βιντεομήνυμά του. Για χρόνια το πρόγραμμα ταξίδευε στα σχολεία. Σήμερα οι αναγνώστες εκείνοι, νεαροί ενήλικες πια, αναγνωρίζουν στο έργο του συγγραφέα για ενήλικες ανάλογα στοιχεία. Η σχέση αναγνώστη – κειμένου – συγγραφέα παραμένει οικεία. Ο Μάνος Κοντολέων είναι πάντα ο δικός τους μικρός Μάνος.

Κωνσταντίνα Τσώλη

Επίκουρη Καθηγήτρια Σχολικής Παιδαγωγικής και Πρακτικής Άσκησης, Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α.

Θωμάς Μπαμπάλης

Καθηγητής Ψυχοκοινωνιολογίας της Σχολικής Τάξης, Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α.

«Προτάσεις δημιουργικής αξιοποίησης του ανθολογίου: ένα παράδειγμα εφαρμογής στο κείμενο *Αποκριατική Ιστορία* του Μάνου Κοντολέων»

Μια σύντομη αναδρομή στους σκοπούς διδασκαλίας της λογοτεχνίας από τη μεταπολίτευση έως σήμερα δείχνει τη σταδιακή μετατόπιση του προσανατολισμού του μαθήματος από την απόκτηση γνώσεων και τη γλωσσική εκπαίδευση στον εμπλουτισμό των αξιών και των εμπειριών των μαθητών, την ανάπτυξη της φαντασίας τους, την προώθηση της ατομικής και συλλογικής τους έκφρασης και την καλλιέργεια της κριτικής και δημιουργικής τους σκέψης. Ειδικά ο τελευταίος στόχος πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, γεγονός που προϋποθέτει αφενός την επανεξέταση των στρατηγικών, μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας από τη μεριά των εκπαιδευτικών και αφετέρου την ανάπτυξη πρωτοβουλιών, τη συνεργατική μάθηση, την αξιοποίηση των εκπαιδευτικών τεχνολογιών και τη βιωματική, ανακαλυπτική, συμμετοχική μάθηση εκ μέρους των μαθητών. Σκοπός της εργασίας είναι η παρουσίαση ενός ενδεικτικού παραδείγματος διδασκαλίας του κειμένου «Αποκριατική Ιστορία» του Μάνου Κοντολέων από το Ανθολόγιο της Ε' & Στ' τάξης δημοτικού, που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις ενός καινοτόμου εκπαιδευτικού σχεδιασμού με την ολιστική χαρτογράφηση των παραγόντων που τον συναπαρτίζουν και θα έχει ως βασική επιδίωξη την ενίσχυση του δημιουργικού και κριτικού τρόπου σκέψης όλων των μαθητών. Η εγκατάλειψη της αρχικής επιφανειακής προσέγγισης της λογοτεχνίας και η συστηματική καλλιέργεια όλων των δυνατοτήτων της σύνθετης ανθρώπινης σκέψης, μπορούν να οδηγήσουν στην απόλαυση της

ανάγνωσης και στη σύνδεση της λογοτεχνίας με την πραγματική ζωή.

Αλεξάνδρα Ζερβού

Καθηγήτρια Κλασσικής φιλολογίας και παιδικής λογοτεχνίας,
Π.Τ.Δ.Ε. / Πανεπιστήμιο Κρήτης

«Οι κλασικοί και ο Μάνος Κοντολέων: Αναγνώσεις, Αναδιηγήσεις,
Αναμετρήσεις»

Όπως όλοι οι αξιόλογοι συγγραφείς σε όλον τον κόσμο, ο Μάνος Κοντολέων συνδιαλέγεται με τους μεγάλους κλασικούς του παρελθόντος. Η επαφή μαζί τους, ως συνομιλία ενός σύγχρονου αναγνώστη – δημιουργού, παρουσιάζεται άλλοτε μυστική, ή μεταμφιεσμένη σε αφομοιωμένη επίδραση, ενώ άλλοτε, θεαματικά φανερό, παίρνει τη μορφή της μεταγραφής και της αναδιήγησης.

Παρόμοια με τους σύγχρονους Ευρωπαίους συγγραφείς του καιρού μας, ο έλληνας συγγραφέας προχωρεί σε μια αναθεώρηση των παραδοσιακών αφηγηματικών τρόπων, αλλά και των αξιών (revalorisation) υιοθετώντας διαφορετικές τεχνικές και κυρίως ενοφθαλμίζοντας τις μοναδικές εμπειρίες του καιρού και της γενιάς του στην παραδοσιακή αφήγηση. Σε αυτό το πλαίσιο η δική του αναδιήγηση μπορεί να προσληφθεί σε σύγκριση και σύγκρουση, όχι μόνο με το αφετηριακό κλασικό έργο, αλλά και με μεταγενέστερες διαμεσολαβήσεις που επίσης έχουν εμπλουτιστική και επεξηγηματική λειτουργία. Για παράδειγμα η αναδιήγηση του Δον Κιχώτη από τον Κώστα Βάρναλη είναι καρπός της πρόθεσης ενός σπουδαίου ποιητή, αλλά και φιλολόγου από την πλευρά της Αριστεράς, να εκλαϊκεύσει και να απλοποιήσει για χάρη των παιδιών και του αναγνωστικού κοινού γενικότερα, ένα σημαντικό κλασικό έργο. Σε κάποια διαφοροποίηση, ο Μάνος Κοντολέων στο βιβλίο του *Ζήσε όπως ο Δον Κιχώτης*, αξιοποιώντας την τεχνική της επανεστίασης και βάζοντας στη θέση του αφηγητή ένα σκυλάκι, επικεντρώνεται σε μια άλλου είδους προβολή και επαναξιολόγηση, κυρίως, του κεντρικού ήρωα και λιγότερο του αφετηριακού κειμένου, προβάλλοντας ένα είδος διαφορετικού φωτισμού.

Η ανίχνευση της συνομιλίας του συγγραφέα μας με τους μεγάλους κλασικούς οδηγεί αβίαστα σε μια ευρύτερη ανατοποθέτηση του έργου του στο πλαίσιο της Ευρωαμερικανικής Λογοτεχνίας του σήμερα, όπου αφθονούν οι μεταγραφές των γνωστών παλαιών αφηγήσεων, όπως για παράδειγμα αυτές του Τρωϊκού μύθου. Στις μέρες μας η γνωστή μυθική μέθοδος του Eliot ανασηματοδοτείται

και επανερμηνεύεται. Σε αυτό το πλαίσιο *Η Κασσάνδρα στη μαύρη Άμμο* μπορεί να συνομιλεί με την *Ιλιάδα* και την *Ορέστεια*, αλλά ταυτόχρονα και με την ηρωίδα της Christa Wolf ή αυτήν της Marion Zimmer-Bradley, με τη χαμηλόφωνη Πατρόκλεια της Madeline Miller, ή και τις πολυάριθμες μορφές των παιδικών διασκευών. Κι αυτό, ακόμα κι αν ο έλληνας συγγραφέας, δεν έχει έρθει σε επαφή με όλα αυτά τα κείμενα, γιατί συχνά στην Ιστορία των Γραμμάτων οι αναλογίες και οι συναντήσεις είναι το ίδιο σημαντικές με τις επιδράσεις.

Διαμάντη Αναγνωστοπούλου

Καθηγήτρια Νεότερης και Σύγχρονης Λογοτεχνίας: ψυχολογικές ερμηνείες της και η διδακτική της, Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ. / Πανεπιστήμιο Αιγαίου

«*Αμαρτωλή πόλη* ή *Αμαρτωλή πολιτεία*: η αποτύπωση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στο εφηβικό μυθιστόρημα του Κοντολέων»

Οι σχέσεις του μυθιστορήματος με το πραγματικό περνά μέσα από τις σύνθετες σχέσεις που διατηρούν η Ιστορία (η ιστορικο-κοινωνική διαδικασία) και η ιστορία (η μυθοπλαστική διήγηση). Η παρούσα μελέτη θα επιχειρήσει να δει τον τρόπο με τον οποίο, μέσα από το πρίσμα της μυθοπλασίας, ο Κοντολέων χειρίζεται στο ανωτέρω μυθιστόρημα την πρόσφατη κοινωνική και οικονομική κρίση, τόσο ως προς τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, όσο και ως προς τη στάση των μυθιστορηματικών προσώπων μέσα σ' αυτή. Θα μελετήσουμε πώς η μυθιστορηματική γραφή στο παρόν μυθιστόρημα υφαίνει το πραγματικό με το μυθοπλαστικό, δημιουργώντας ακέραιες μυθοπλαστικές ταυτότητες που διαχειρίζονται την κρίση με κλωστές από διαφορετικά νήματα.

Μένη Κανατσούλη

Καθηγήτρια Παιδικής Λογοτεχνίας, Τ.Ε.Π.Α.Ε. / Α.Π.Θ.

«*Αναζητώντας τα όρια του σώματος στην Ιστορία εννούχου* του Μάνου Κοντολέων»

Η *Ιστορία εννούχου* εκδόθηκε το 2000 και με το πέρασμα στο νέο αιώνα αποτέλεσε μια τομή στο συνολικό έργο του συγγραφέα και επίσης έναν σημαντικό, κατά την άποψή μου, σταθμό στη θεματογραφία της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας. Ο Κοντολέων

διερευνά τα όρια του σώματος, συνδέοντας όμως το σωματικό με ό,τι το περιβάλλει: την κοινωνία και τη διαχείρισή της, τα αδήλωτα συναισθήματα του ήρωα και των άλλων που πέρασαν από τη ζωή του, κυρίως τις σχέσεις εξουσίας και σώματος. Το μυθιστόρημα αυτό θα διερευνηθεί στα πλαίσια της θεωρίας για το φύλο και τη σωματικότητα, δίνοντας έμφαση στο κλασσικό πια βιβλίο της Τζούντιθ Μπάτλερ *Αναταραχή φύλου*. Τα ζητήματα που έθεσαν οι σπουδές φύλου ότι το φύλο κατασκευάζεται (κοινωνικό φύλο) μετασηματίζονται με ένα ξεχωριστό λογοτεχνικό λόγο στο βιβλίο αυτό του Κοντολέων.

Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης

Καθηγητής Παιδαγωγικής και Λογοτεχνίας, Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α.

«Ο *Ανίσχυρος Άγγελος* του Μάνου Κοντολέων: Ρεαλιστικό-κοινωνικό μυθιστόρημα εφηβείας, μυθιστόρημα ντοκουμέντο ή μια μπαχτινική ανάγνωση της επικαιρότητας;»

Τα ερωτήματα του τίτλου αποτελούν ενδείξεις της ερμηνευτικής πολλαπλότητας που το μυθιστόρημα *Ανίσχυρος Άγγελος* ενθαρρύνει και κατά συνέπεια της αδυναμίας κατηγορικής κατάταξής του. Στην προσπάθεια να απαντηθούν, απαραίτητη κρίνεται η αποσαφήνιση των όρων που θίγονται στον τίτλο, για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας των όποιων συμπερασμάτων και τη δυνατότητα του αναγνώστη να διαμορφώσει άποψη κατά την πορεία της ανάγνωσης. Μέσα από την πραγμάτευση των όρων και την κατάδειξη της σχέσης τους με το μυθιστόρημα, θα προβληθούν οι ιδιότητες του πρωτότυπου έργου του καινοτόμου συγγραφέα.

Η εν λόγω προσέγγιση, υποκείμενη σε προϋπάρχοντα ερμηνευτικά παραδείγματα, θα κινηθεί σε τρεις κατευθύνσεις: στην κατεύθυνση της γενετικής ερμηνευτικής θα εξετάσει το κείμενο σε σχέση με τα ιστορικά και κοινωνικά ερεθίσματα που συντέλεσαν στη δημιουργία του, στην κατεύθυνση της ιστορίας της λογοτεχνίας, θα επιχειρήσει να το τοποθετήσει στο λογοτεχνικό στερέωμα σε σχέση με την εξέλιξη του είδους του και θα ελέγξει αν και πώς διαφοροποιεί τον ορίζοντα προσδοκιών των αναγνωστών και τέλος στην κατεύθυνση της αφηγηματολογίας, θα επιχειρήσει μια συνοπτική καταγραφή των τρόπων που δομείται ο μυθιστορηματικός λόγος.

Ανδρέας Καρακίτσιος

Καθηγητής Παιδικής Λογοτεχνίας, Τ.Ε.Π.Α.Ε. / Α.Π.Θ.

«Αναγνώσεις ετερότητας στο έργο του Μάνου Κοντολέων»

Ο στόχος της εργασίας επικεντρώνεται στην ανίχνευση και καταγραφή της έννοιας «του άλλου», του ξένου, του μετανάστη σε ένα πολύ ιδιαίτερο παιδικό διακειμενικό μυθιστόρημα *Μια ιστορία του Φιοντόρ*, Πατάκης, 2004. Η ανάγνωση του κειμένου στηρίχτηκε κατά βάση στην θεωρία των «κοινωνικών σταθερών» της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Εικονολογίας.

Σε μια πρώτη ανάλυση διαπιστώνεται ότι το βιβλίο του Μάνου Κοντολέων αποτελεί μια τομή στο χώρο των λογοτεχνικών αναπαραστάσεων «του άλλου», καθώς απομακρύνεται από τα κλασικά μοντέλα διαπολιτισμικότητας (προσαρμογής και αφομοίωσης) και προβάλλει με καθαρότητα το μοντέλο της επαφής και συνύπαρξης, προτείνοντας τη λύση της μεταιχμιακής ταυτότητας (οριζόντιας και κάθετης ταυτότητας), όπως ορίστηκε από τον Αμίν Μαλούφ.

Εν παραλλήλω διαπιστώνεται ότι η αναπαράσταση ενός δημόσιου κοινωνικού συμβόλου, όπως είναι το παιδί ή «ο έφηβος μετανάστης», αποκαλύπτει συγκεκριμένες αντιλήψεις, συμπεριφορές και ιδεολογίες στις οποίες, καθρεπτίζεται η συνειδητή και η μη κοινωνική πρακτική του καιρού μας και η περιρρέουσα ιδεολογία.

Μαίρη Δημάκη-Ζώρα

Επίκουρη Καθηγήτρια Θεατρολογίας – Νεοελληνικής Δραματουργίας και Πολιτισμού, Π.Τ.Δ.Ε. / Ε.Κ.Π.Α.

«Ταυτότητα και θεατρικός ρόλος στο έργο του Μάνου Κοντολέων *Μάσκα στο Φεγγάρι*. Η ανάδυση της προσωπικότητας μέσα από το προσωπείο»

Στην παρούσα ανακοίνωση εντοπίζουμε και προσεγγίζουμε ερμηνευτικά τα στοιχεία της διαμόρφωσης ενός θεατρικού ρόλου, όπως τα παρουσιάζει ο συγγραφέας μέσα από την ιστορία του ηθοποιού Λουκά Αλεξίου. Παρακολουθούμε τον τρόπο με τον οποίο αυτή ακριβώς η διαδικασία, η οποία ακολουθεί σε πολλά σημεία τη μέθοδο Στανισλάβσκι, προχωρεί παράλληλα με την προσπάθεια των δύο έφηβων πρωταγωνιστών να διαμορφώσουν, να συνειδητοποιήσουν και να αποδεχθούν τα χαρακτηριστικά της δικής τους προσωπικότητας. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει στην πορεία αυτή το "προσωπείο", η μάσκα, στοιχείο σύμφυτο με την έννοια της

θεατρικότητας, αρχετυπικό σύμβολο της μεταμόρφωσης και της «ένδυσης» ρόλων, θεατρικών αλλά και, ευρύτερα, κοινωνικών.

Γιάννης Παπαδάτος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Παιδικό Βιβλίο: Παιδαγωγικές και Κοινωνιολογικές Θεωρήσεις, Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ. / Πανεπιστήμιο Αιγαίου

«Ο μαγικός ρεαλισμός σε έργα του Μάνου Κοντολέων»

Ο Μάνος Κοντολέων είναι από εκείνους τους συγγραφείς που χρησιμοποιεί σε έργα του για παιδιά και για εφήβους τον τρόπο αφήγησης του μαγικού ρεαλισμού. Η εισήγηση επικεντρώνεται κυρίως στα βιβλία του *Μαγική Μητέρα* και *Πολύτιμα Δώρα*. Τα μαγικά στοιχεία και στα δύο έργα (π.χ. εικόνες σε αντικείμενα, παράξενα πλάσματα, μεταμορφώσεις) ανασύρουν από το βάθος της πραγματικότητας εκείνο το φανταστικό της στοιχείο το οποίο στην ουσία την προεκτείνει, δίνοντάς της σχήματα που αναδεικνύουν τα ανθρώπινα όρια όταν φτάνουν στο έσχατο σημείο της αντοχής τους. Διαφυλάσσουν δε την ουσία του οράματος μέσα από την εναγώνια αναζήτηση, την ανείπωτη ομορφιά, την κατάκτηση της αυτογνωσίας, την ενατένιση και την κατάκτηση του έρωτα, την ατομική και συλλογική απελευθέρωση, την καλλιτεχνική δημιουργία. Σε όλα αυτά το μαγικό στοιχείο προσφέρει μια προωθητική δύναμη στο πεδίο της πραγματικότητας.

Ελπινίκη Νικολουδάκη-Σουρή

Καθηγήτρια Νεοελληνικής λογοτεχνίας με έμφαση στη παιδική λογοτεχνία, Π.Τ.Δ.Ε. / Πανεπιστήμιο Κρήτης

«Ο μονόλογος της *Κασσάνδρας στη Μαύρη Άμμο*: συνέπεια και αποκλίσεις από τον μύθο του λογοτεχνικού προσώπου»

Η Κασσάνδρα, ως μυθικό πρόσωπο, προσλαμβάνεται στην αρχαία, τη νέα ελληνική και την ευρωπαϊκή λογοτεχνία με το αμφίσημο χάρισμα να προλέγει τα «εσόμενα», αλλά να μην πείθει όσους πρόκειται να προσβληθούν από αυτά. Της λείπουν τα επιχειρήματα που της στέρησε ο Απόλλωνας, τιμωρώντας την γιατί δεν ανταποκρίθηκε στον έρωτά του. Ο Μάνος Κοντολέων στο μυθιστόρημα *Η Κασσάνδρα στη Μαύρη Άμμο* υιοθετεί για τις ανάγκες της πλοκής αυτό το δεσπόζον γνώρισμα της μυθικής Κασσάνδρας φροντίζοντας να αξιοποιήσει ειρωνικά τα προγενέστερα σημεία της *διάκρισης*, όπως είναι το πτύσμα του θεού και η εμφάνιση φιδιών ως

προμηνύματα του Απόλλωνα για τη *μαθητεία* της στη μαντική τέχνη. Η τιμωρία του Απόλλωνα, ο τρωικός πόλεμος και ο μετατρωικός νόστος, που επιφυλάσσει στην Κασσάνδρα την τύχη του πολεμικού λάφυρου του Αγαμέμνονα, της προσέδωσαν τραγική οντότητα, όπως φαίνεται στα ομηρικά έπη και στις τραγωδίες. Η Μαύρη Άμμος είναι ο ιστορικός χωροχρόνος όπου δοκιμάζεται ο κόσμος του μυθιστορήματος.

Στην εισήγησή μας εξετάζουμε πώς οργανώνεται και ποιο περιεχόμενο έχει ο διάλογος ανάμεσα στον σύγχρονο αναγνώστη, που τον εννοούμε και ως συγγραφέα, και στα κείμενα, τα οποία συνθέτουν τον λογοτεχνικό μύθο της Κασσάνδρας. Αυτά δίνουν την ώθηση στη μυθική ηρωίδα να αναπτύξει τον προσωπικό της λόγο, την προσωπική της αφήγηση μέσα στην οποία συναντά και συζητά μαζί με τα εξέχοντα πρόσωπα – κυρίως – αυτά του τελευταίου έτους του τρωικού πολέμου. Η φωνή, ο μονόλογος της Κασσάνδρας περιέχει τις φωνές ή τη δράση των προσώπων αυτών.

Τασούλα Τσιλιμένη

Καθηγήτρια, Αφήγηση και Μυθοπλασία στην Προσχολική Εκπαίδευση, Π.Τ.Π.Ε. / Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

«Συνομιλώντας με τους κλασικούς: Η περίπτωση του Μάνου Κοντολέων (*Το βιβλίο της ζωής του Μεγάλου Γαργαντούα όταν ακόμα ήταν παιδί και νέος άντρας*)

Οι διασκευές ως δευτερογενή κείμενα συχνά εμπεριέχουν αλλαγές ύφους, δομής, γλώσσας, προσθήκης ή αφαίρεσης στοιχείων. Αφετηριακά κείμενα, τα οποία έχουν δημιουργηθεί σε διαφορετικά κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα, επανερμηνεύονται, επαναδημιουργούνται και επιστρέφουν με πρόθεση τη διαφύλαξη μιας παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, τη διατήρηση της πρόθεσης μετάδοσης γνώσης, σοφίας και διαχρονικών αξιών, ιδιοποιημένα και φιλτραρισμένα βέβαια μέσα από νέα ιδεολογικά σχήματα (Hutcheon 2013: 8, 84).

Η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να αναδείξει την ερμηνεία και αναδημιουργία κλασικών έργων από τον Μάνο Κοντολέων, με αφορμή το νέο του βιβλίο *Το βιβλίο της ζωής του Μεγάλου Γαργαντούα όταν ακόμα ήταν παιδί και νέος άντρας*. Κύρια πρόθεση είναι να εντοπιστούν οι νέες αφηγηματικές τεχνικές που υιοθετεί στο βιβλίο προκειμένου να συγκινήσει τον σημερινό αναγνώστη παιδί. Η μελέτη δεν εστιάζει στο βαθμό πιστότητας στο αφετηριακό

κείμενο, που αποτελεί το έσχατο κριτήριο αξιολόγησης (Sanders 2006:20), αλλά σε στοιχεία προσθήκης και απορροφητικότητας.

Χρύσα Κουράκη

Δρ. Παιδικής Λογοτεχνίας, Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων της Δ/νσης Π.Ε. Αν. Αττικής

«Η Κασσάνδρα στην *Αμαρτωλή πόλη*: η αναζήτηση δυο ηρωίδων και της πορείας εξέλιξης-ενηλικίωσής τους»

Με την παρούσα εισήγηση επιχειρούμε να αναζητήσουμε τα κοινά σημεία στην εξελικτική πορεία δύο ηρωίδων (της Κασσάνδρας και της Στεφανίας), οι οποίες προέρχονται από διαφορετικές λογοτεχνικές κατηγορίες βιβλίων –λογοτεχνία ενηλίκων (*Η Κασσάνδρα στη μαύρη άμμο*) και λογοτεχνία crossover (*Αμαρτωλή πόλη*)–, αλλά ανήκουν στο κοινό λογοτεχνικό είδος του Bildungsroman. Οι δυο ηρωίδες αποτελούν είδωλα / φιγούρες / πρόσωπα μιας γυναίκας πρωταγωνίστριας που κυριαρχεί σε πολλά βιβλία του Κοντολέων (Καρακίτσιος 2017). Πρόσωπα που μοιάζουν πολύ και φαίνεται να ακολουθούν σχεδόν κοινή πορεία εξέλιξης, ωρίμανσης, ενηλικίωσης. Μια πορεία επώδυνη, χωρίς πάντα αίσιο τέλος, σε έναν κόσμο μεταβαλλόμενο, όπου αναζητούν την προσωπική τους ταυτότητα μέσα από τα πεδία του έρωτα, της εξουσίας, του χώρου – της πόλης, του φύλου και των ρόλων που ενσαρκώνει κάθε ηρωίδα.